

ומפרשת הגמרא: **מאי טעמא דמאן דפטור** [מה טעמו של הפטור לדעת רבי יהודה?]

אמר רבי חנינא:

כי **נאמר ברכה** [קללה] **למטה** אצל אביו ואמו שנאמר: ומקלל אביו ואמו מות יומת, ו**נאמר ברכה** [קללה] **למעלה** שנאמר: איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו.

מה **ברכה שלמעלה שאין בה שותפות** עם אחר.

אף ברכה שלמטה שאין בה שותפות, אבל יש בה שותפות אינו חייב.⁽²⁾

רבי יהודה אומר: אם קילל או היכה את שניהם **בבת אחת** הרי זה **חייב**.

אבל אם קילל או הכה את שניהם **בזה אחר זה**, הרי זה **פטור**, כי היות ואי אפשר להתרות בו על כל הכאה בתורת ודאי אלא בתורת ספק — התראת ספק לא שמה התראה, לדעתו של רבי יהודה.

והתניא: רבי יהודה אומר: הרי זה **פטור** אפילו אם קילל או הכה את שניהם **בבת אחת!**?

ומשנינן: **תרי תנאי אליבא דרבי יהודה**, תנאים הם שנחלקו בדעתו של רבי יהודה אם חייב או פטור.

אחת פטור משום שהיא קללה שיש בה שותפות, שהרי בכי האי גוונא אין זו שותפות, [וגם בלא הכי לא משמע כן הלשון "בבת אחת" שאין כאן שתי קללות בבת אחת אלא קללה אחת במתיחסת לזה או לזה].

2. כתב בקרן אורה, שלכאורה נראה שאין ממעטים אלא בכי האי גוונא שאין ידוע מי הוא אביו, ואי אפשר לחייבו אלא אם כן קילל או היכה את שניהם בבת אחת, אבל אם היכה את אביו הודאי יחד עם אחר פשיטא דחייב דזה לא מיקרי שותפות; אלא שפקפק בזה מדברי התוספתא, וראה מה שכתב בזה.

ולפי מה שכתב, שאין המיעוט אלא באופן שאין ידוע מי הוא אביו, ניחא דברי הגמרא "מה למעלה שאין בו שותפות", שהרי לא תמצא כלפי מעלה ספק כמו כלפי מטה, אבל אם המיעוט הוא על קללת שנים כאחת כל שעל האחד הוא חייב ועל השני הוא פטור, אם כן משכחת לה כלפי מעלה שתהיה ברכה בשותפות.

דאם היכה את שניהם בתוך כדי דיבור אינו חייב לדעת רבי יהודה הסובר: התראת ספק לא שמה התראה, כמבואר בהמשך הברייתא, "כיון דאיכא אכתי ספק על איזה משניהן חייב אף שהיה בתוך כדי דיבור, ולכן לא מתחייב אלא בכי האי גוונא שמתרין בו לא תכה הכאה זו דאתה מתחייב על הכאה זו", ולכן נדחק רש"י כאן.

[ואולם ראה ברש"י בחולין פב ב שכתב: הרים שתי ידיו והכה זה באחת וזה באחת, ובכי האי גוונא יש לו ליפטר לפי סברת הערוך לנר].

וכתב שם בערוך לנר, דלפי שיטת רש"י כאן תיקשי האיך משכחת לה שקילל את שניהם בבת אחת ויתייב לדעת רבי יהודה, והרי אפילו אם קילל את שמות שניהם, סאכתי הוי התראת ספק על איזה שם בא לו החיוב, ועל כרחק לא משכחת לה אלא בשקילל את אביו סתם, ומזה הוכיח שאין צריך להזכיר את שם אביו כשהוא מקללו כדי להתחייב.

ואולם דחה הוא שם את הפירוש הזה, כי אם כן תיקשי למה פטור לדעת הסובר שאפילו בבת